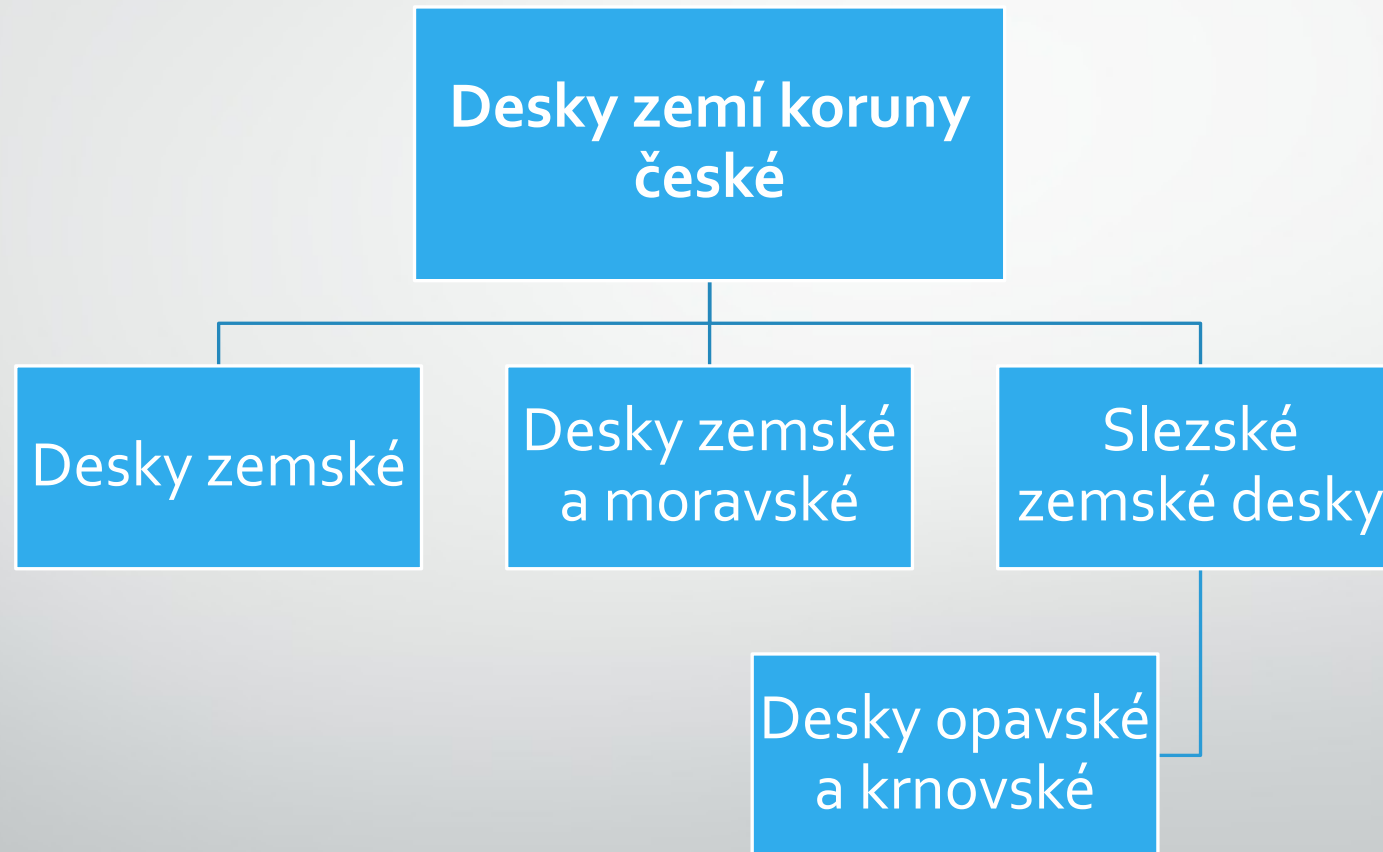

DESKY ZEMÍ KORUNY ČESKÉ

Desky zemské

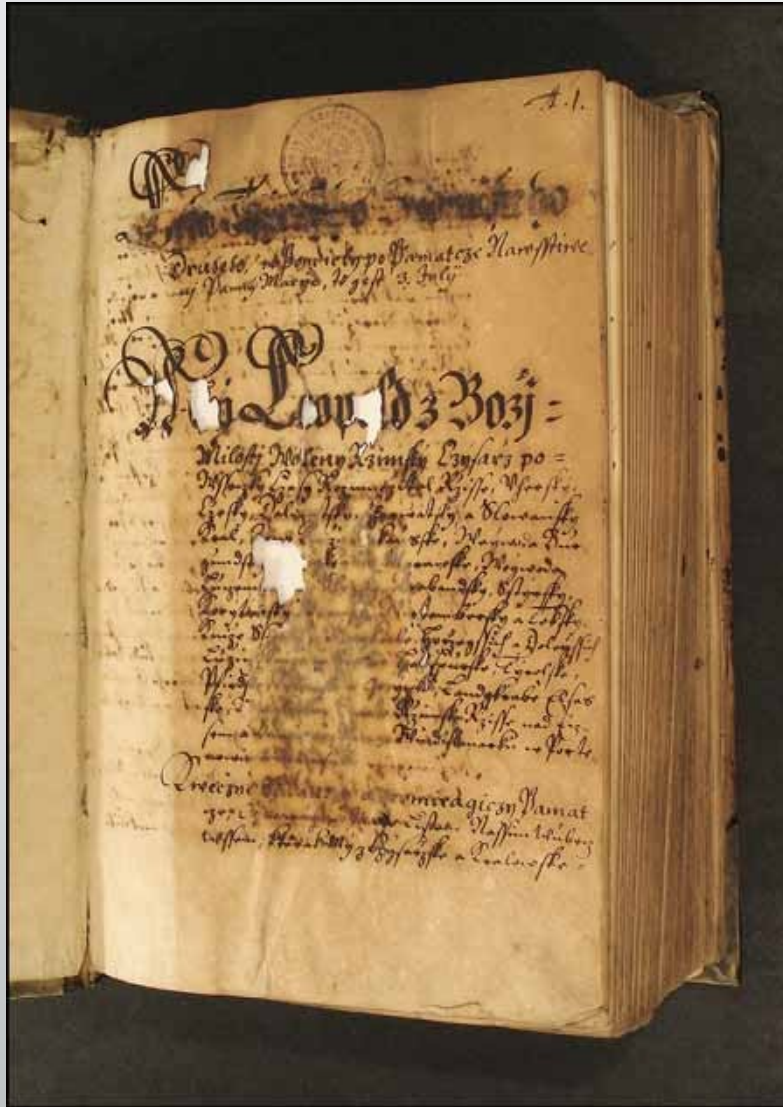
- Vznik: Původně pravděpodobně pomocné záznamy písaře zemského soudu sloužící k lepší evidenci soudních případů (Regestra regalia)
- Rejstřík a doklad o vlastnictví půdy a jiných nemovitostí
- Výhradně vedeny pro panské (šlechtické, zpupné) vlastnictví (alodiální)
- K založení dochází někdy v rozmezí 1260 – 1278
- Psána původně latinsky, od roku 1495 až do třicetileté války vedeny v češtině, potom převládá němčina
- Číslování od roku 1795, přičemž každá barva měla své jméno podle ilustrace na hřbetě (barva smrtná, duhová, konvalinková, pomerančová, papoušková aj.).
- Počáteční forma neznámá, požár v roce 1541

V současnosti uložené v Národním archivu v Praze

Desky byly od svého založení vedeny ve dvou řadách a to jako:

- 1) desky pŕuhonné (libri citationum, quaterni citationum) – evidovaly pŕuhony, tedy popohnání pŕed soud
- 2) desky trhové (libri contractuum, quaterni contractuum) – zápis změny v držbě nemovitostí (prodej, koupě)
- 3) desky zápisné (libri obligationum, quaterni obligationum) – záznamy dluhů
- 4) desky památné (libri memoriarum, quateri memoriarum) – kam se dostaly rozsudky zemského soudu a usnesení sněmu

Ukázka listu

Konec zemských desk

- **Josef II** ve své právní reformě v roce **1783** zrušil Úřad desk zemských a soudní pravomoc se z deskového úřadu přenesla na zemský soud. Desky dále sloužily už jen pro zápisy dluhů, převodů či závěti na svobodném pozemkovém majetku.

Moravské zemské desky

Vedeny podle českého vzoru od roku **1348** ve dvou řadách (desky pŕuhonné a trhové) a ty ještě byly vedeny **dvou místních řadách – Brněnské, Olomoucké** od roku 1642 s ukotvením zemského soudu v Brně, vedena **řada brněnská pro celou Moravu**

vývoj moravských desk byl i v budoucnu obdobný českému

dochovaly se všechny v pergamenových originálech a **do roku 1850** jsou **uloženy v Moravském zemském archivu v Brně**

Slezské zemské desky

Někdy ve 14. století, zavedeny desky v opavském a krnovském knížectví

- nejpozději od 15. stol. rozděleny na knihy
 - **Zadní** (=trhové)
 - **Přední** (=desky pŕhonné)
 - další vývoj podobná Moravě a Čechám
 - dochovány s drobnými mezerami:
 - Desky knížectví Opavského od 1413 (pŕhonné do 1780, trhové 1431-1850)
 - Desky knížectví Krnovského od 1404 (trhové do 1850, pŕhonné 1498-1740)
- obojí desky uloženy ve Zemském archivu v Opavě**

Význam

- ve 14. a 15. stol. zápis v deskách stačil jako právní důkaz o držení statku
- **Dnes:** význam pro poznání hospodářských, sociálních, právních i kulturních poměrů šlechty, ale i poddaných- pro vývoj poddanských dávek vrchnosti
- pro dobu před berní rulou (1654) jako hlavní pramen pro topografii, hlavně pro územní vývoj jednotlivých panství
- pro vývoj cen pozemků a pozemkové renty

Literatura a zdroje

- FIALA, Zdeněk Desky zemské a dvorské. In: ŠEBÁNEK, Jindřich – FIALA, Zdeněk – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka: Česká diplomatika do roku 1848. Praha 1984
- HLAVČEK, Ivan – KAŠPAR, Jaroslav – NOVÝ, Rostislav: Vademecum pomocných věd historických.
- Obrázky: www.wikipedia.org